

1 נאמר בתהילים (בפרקי ה'הלל):

2 הָלְלוּ אֶת הַיְיָ כָּל גּוֹיִם כָּל עַמִּים שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים אומות
3 העולם כִּי גָבַר עָלֵינוּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲסֵדוֹ, וְאֲמַת הַיְיָ היא
4 לְעוֹלָם לְנֶצַח גּוֹיִם.¹

5 וְצָרִיף לְהַבִּין², מְהִי נְתִינַת
6 הַטַּעַם "כִּי גָבַר עָלֵינוּ
7 חֲסֵדוֹ", שֶׁבְּגִלְלַת זֶה יְהַלְלוּ
8 הַגּוֹיִם אֶת ה' כְּלוֹמֵר, מְדוּעַ
9 הַעוֹבְדָה שֶׁחֲסֵד ה' גּוֹבֵר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
10 הֵיא טַעַם וְסִיכָה שְׁאוֹמֹת הָעוֹלָם יִהְלְלוּ
11 אֵת ה' ?

בס"ד. יום ב' דחג הסוכות, ה'תשכ"ו (הנחה בלתי מוגה)

1 הָלְלוּ אֶת הַיְיָ כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים כִּי
2 גָבַר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ וְאֲמַת הַיְיָ לְעוֹלָם גּוֹיִם.¹
3 וְצָרִיף לְהַבִּין², מְהִי נְתִינַת הַטַּעַם "כִּי גָבַר עָלֵינוּ
4 חֲסֵדוֹ", שֶׁבְּגִלְלַת זֶה יְהַלְלוּ הַגּוֹיִם אֶת ה'. וְגַם
5 צָרִיף לְהַבִּין מֵהוּ הַכֶּפֶל ד'הַלְלוּ גּוֹי' כָּל גּוֹיִם
6 שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים", "הַלְלוּ" ו"שִׁבְחוּהוּ",
7 "גּוֹיִם" ו"אֲמִים"³, וְגַם בְּנְתִינַת הַטַּעַם (כִּי גּוֹי')
8 יִשְׁנוּ הַכֶּפֶל ד'גָבַר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ וְאֲמַת הַיְיָ
9 לְעוֹלָם".

10 (ב) וּלְהַבִּין זֶה⁴ יֵשׁ לְבָאֵר תְּחִלָּה עֲנִינוּ שֶׁל חַג
11 הַסֻּכּוֹת, שֶׁעָלֵינוּ נֶאֱמַר "הַלְלוּ אֶת
12 הַיְיָ כָּל גּוֹיִם" גּוֹי' [וּבְהַקְדִּים שְׂיֵשׁ כְּמָה
13 פִּירוּשִׁים⁵ בְּנוֹגַע לְזִמְנֵי שְׁאוֹדוֹתָיו מְדוּבָר בְּפֶסוּק
14 זֶה, וְכִיּוֹן שֶׁנִּמְצְאִים בְּחַג הַסֻּכּוֹת, יְדוּבָר עִתָּה
15 לְפִי הַפִּירוּשׁ שֶׁפֶּסוּק זֶה קָאֵי עַל חַג הַסֻּכּוֹת⁶].
16 כִּי בְּחַג הַסֻּכּוֹת הָיוּ מְקַרְיָבִים שְׁבָעִים פָּרִים, כִּנְגֻד
17 שְׁבָעִים אֹמֹת הָעוֹלָם⁷, וּמִצַּד זֶה מְהַלְלִים אֶת
18 ה' (גַּם) כָּל הַגּוֹיִם כּוֹי.

19 וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהִנֵּה, חַג הַסֻּכּוֹת קָשׁוּר עִם יוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּי
20 הַסֻּכָּה נַעֲשֶׂה מִצֵּנַן הַקְטָרֶת שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים ("כִּי בְּעֵנַן אֲרָאָה עַל
21 הַכַּפָּרֶת"⁹), וְהַיּוֹם טוֹב דְּחַג הַסֻּכּוֹת הוּא הַשְּׂמֵחָה שֶׁל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִצַּד
22 הַסְּלִיחָה וְהַמְחִילָה וְהַכַּפָּרָה שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים, לְהִיּוֹתוֹ עֵת רְצוֹן, שְׁבוּ¹⁰
23 מֵאִירוֹת י"ג מִדּוֹת הַרְחָמִים שְׂאִינָן חוֹזְרוֹת רִיקוֹן¹¹ [לְאַחֲרֵי הַהֲכָנָה עַל־יְדֵי

12 וְגַם צָרִיף לְהַבִּין בְּפֶסוּק זֶה מֵהוּ
13 הַכֶּפֶל הַבִּיטוּיִים הַנּוֹרָאִים כְּזֵהִים
14 ד'הַלְלוּ גּוֹי' כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ
15 כָּל הָאֲמִים", "הַלְלוּ"
16 ו"שִׁבְחוּהוּ", "גּוֹיִם"
17 ו"אֲמִים"³, וְלִכְאוּרָה מְדוּבָר בְּכַפֵּל
18 לְשׁוֹן שֶׁלֹּא לְצוּרֵךְ וְגַם בְּנְתִינַת
19 הַטַּעַם (כִּי גּוֹי') מְדוּעַ רָאוּ
20 לְאוֹמֹת הָעוֹלָם לְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ־
21 בְּרוּךְ־הוּא יִשְׁנוּ הַכֶּפֶל וְהַכְּתוּב
22 מְזַכֵּיר שְׁנֵי דְבָרִים ד'גָבַר עָלֵינוּ
23 חֲסֵדוֹ וְאֲמַת הַיְיָ לְעוֹלָם" וְיֵשׁ
24 לְהַבִּין מֵהַ צְרוּרֵךְ בְּכַפִּילוֹת זו?
25 (ב) וּלְהַבִּין זֶה⁴ יֵשׁ לְבָאֵר
26 תְּחִלָּה עֲנִינוּ הַפְּנִימִי שֶׁל חַג
27 הַסֻּכּוֹת, שֶׁעָלֵינוּ נֶאֱמַר פֶּסוּק זֶה
28 "הַלְלוּ אֶת הַיְיָ כָּל גּוֹיִם" גּוֹי'
29 וּבְהַקְדִּים שְׂיֵשׁ כְּמָה
30 פִּירוּשִׁים⁵ בְּנוֹגַע לְזִמְנֵי
31 שְׁאוֹדוֹתָיו מְדוּבָר בְּפֶסוּק זֶה,
32 וְכִיּוֹן שֶׁנִּמְצְאִים בְּחַג הַסֻּכּוֹת,
33 יְדוּבָר עִתָּה לְפִי הַפִּירוּשׁ
34 שֶׁפֶּסוּק זֶה קָאֵי מְכוּוֹן עַל חַג
35 הַסֻּכּוֹת⁶], כִּי בְּחַג הַסֻּכּוֹת הָיוּ
36 מְקַרְיָבִים עַל הַמּוֹבַח בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ
37 בְּמִשְׁךְ שֶׁבַע יָמֵי הַחַג שְׁבָעִים

ביאור בדרך אפשר
פָּרִים, כִּנְגֻד שְׁבָעִים אֹמֹת הָעוֹלָם⁷, וּמִצַּד זֶה מְהַלְלִים
וּמְשַׁבְּחִים אֶת ה' (לֹא רַק בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲלָא גַם) כָּל הַגּוֹיִם כּוֹי.
וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהִנֵּה, חַג הַסֻּכּוֹת קָשׁוּר לְפִי פְּנִימוֹת הָעֵינָיִים עִם
יוֹם הַכַּפּוּרִים, כִּי דְּיִדְעָה⁸ הַמְבוּאָר בְּחִסְדוֹת שֶׁהַסֻּכָּה שֶׁל
שְׂהִיא, כְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל, לְזַכֵּר עֲנִינוּ
הַכְּבוֹד שֶׁבָּהֶם הֵגִן וְסִיכָךְ הַקְּדוֹשׁ־בְּרוּךְ־
הוּא עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
נַעֲשֶׂה מִצֵּנַן הַקְטָרֶת שֶׁל יוֹם
הַכַּפּוּרִים (כְּכַתוּב בְּתוֹרָה אֹדוֹת
הַקְטוֹרֶת שֶׁמְקַרְיָבִים בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים
"כִּי בְּעֵנַן אֲרָאָה עַל
הַכַּפָּרֶת"⁹), וְהַיּוֹם טוֹב דְּחַג
דְּחַג הַסֻּכּוֹת הוּא הַשְּׂמֵחָה שֶׁל
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל שְׁנוֹבַעַת מִצַּד
הַסְּלִיחָה וְהַמְחִילָה וְהַכַּפָּרָה
עַל הַחַטָּאִים וְהַעוֹנוֹת שֶׁל יוֹם
הַכַּפּוּרִים, לְהִיּוֹתוֹ זֹאת כִּיּוֹן
שִׁיּוֹם הַכִּיפּוּרִים הוּא עֵת רְצוֹן,
שְׁבוּ¹⁰ בְּיוֹם הַכִּיפּוּרִים מֵאִירוֹת
י"ג מִדּוֹת הַרְחָמִים (הַאֲמוֹרוֹת
בְּתוֹרָה, א. אֶל. ב. רְחוּם. ג. וְחַנוּךְ. ד.
אֲרִיךְ. ה. אֲפִיִּים. ו. וְרַב חֲסֵד. ז. וְאִמְת.
ח. נוֹצֵר חֲסֵד. ט. לְאַלְפִּים. י. נוֹשֵׂא
עוֹנוֹן. יא. וּפְשַׁע. יב. וְחַטָּאָה. יג. וְנִקְיָה)
שְׂאִינָן חוֹזְרוֹת רִיקוֹן¹¹ כְּמֵאֲמַר
חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּגִמְרָא נוֹיִים הַכִּיפּוּרִים בֹּא
לְאַחֲרֵי הַהֲכָנָה לְסִלִּיחָה וְלִמְחִילָה
וְלִכְפָּרָה כְּתוּבָה מֵהָאֲרַת י"ג מִיּוֹדוֹת
הַרְחָמִים עַל־יְדֵי כְּלָלוֹת
הַעֲבוּדָה הַרוֹחֲנִית שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד

הַסֻּכָּה נַעֲשֶׂה מִצֵּנַן הַקְטָרֶת שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים ("כִּי בְּעֵנַן אֲרָאָה עַל
הַכַּפָּרֶת"⁹), וְהַיּוֹם טוֹב דְּחַג הַסֻּכּוֹת הוּא הַשְּׂמֵחָה שֶׁל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִצַּד
הַסְּלִיחָה וְהַמְחִילָה וְהַכַּפָּרָה שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים, לְהִיּוֹתוֹ עֵת רְצוֹן, שְׁבוּ¹⁰
מֵאִירוֹת י"ג מִדּוֹת הַרְחָמִים שְׂאִינָן חוֹזְרוֹת רִיקוֹן¹¹ [לְאַחֲרֵי הַהֲכָנָה עַל־יְדֵי

1) תהלים קיז. 2) ראה רד"ה הללו את ה' במאמרי אדה"ז תקס"ט (קה"ת, תשס"ה) ע' רפה. ועם הגהות - אוה"ת סוכות ע' א'תשנה. רד"ה הנ"ל עת"ר (סה"מ עת"ר ע' רנט). תשל"א (תורת מנחם - סה"מ תשרי ע' קפו ואילך). 3) ראה גם ילקוט חדש [אמשרדס, תיט] בפי' הפסוקים סי' תקמא [ר, א] - הובא באוה"ת שם. וראה מדרש תהלים ויל"ש עה"פ. 4) ראה גם ד"ה זה דיום שמח"ת שנה זו (תורת מנחם - התועדויות חמ"ה ע' 106). 5) ראה שמו"ר פי"ח, ה. מדרש תהלים עה"פ. 6) ראה גם סה"מ תרכ"ו ע' רפט. 7) סוכה נה, ב. תנחומא פינחס טז. במדב"ר פכ"א, כד. 8) ראה עטרת ראש שער יוהכ"פ כט, א ואילך. לו, סע"א ואילך. אוה"ת סוכות ע' א'תשכב ואילך. המשך וככה תרל"ז פרק פד. סה"מ תרנ"ז ע' קסב ואילך. 9) אחרי טז, ב. 10) ראה סידור עם דא"ח שער האלול רכה, ג ואילך. 11) ר"ה יז, ב.